

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE VATANDAŞLIK AKTARIMI YAKLAŞIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Dr. Cengiz ÖZMEN

Kayseri Necip Fazıl Kısakürek İlköğretim Okulu Öğretmeni

Özet

Bu araştırmada Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin amacı, içeriği ve yöntemi konusunda öğretmen görüşleri incelenmiştir. Çalışma tarama modelindedir. Çalışmanın örneklemini Kayseri ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kayseri ilinde görev yapan 444 Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak, Barr, Barth ve Shermis (1978) tarafından geliştirilen ve Kozan (2000)'in Türkçeye uyarladığı "Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Eğitimine Yaklaşım Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin, amaç ve içeriğine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Yaklaşımının yöntem boyutuna ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin branş, ve mesleki kıdemlerine göre görüşlerinde de anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık Aktarımı, İlköğretim.

TEACHERS OPINIONS RELATED TO CITIZENSHIP TRANSMISSION APPROACH IN SOCIAL STUDIES EDUCATION

Abstract

This study explores teachers' opinion considering the method, goal, and content of Social Studies Thought as Citizenship Transmission, this study is based on survey model. Samples of this study are composed of social studies teachers and elementary teachers who work in the city of Kayseri. The data were collected by 444 Social Studies teachers and elementary teachers who are currently working in Kayseri. In the research as a total for obtaining Quantitative data "Approaching Social Studies Thought as Citizenship Transmission Subject Scale" which was developed by Barr, Barth and Shermis (1978) and adopted into Turkish by Ersoy Kozan by used. As a result of the research Social Studies Thought as Citizenship Transmission, teacher opinions related with mission and content don't show significant difference according to sex, but teacher opinions of Social Studies Thought as Citizenship Transmission approach concerned with method size show significant differences according to gender. In addition to this, significant differences were determined in teacher opinions due to their branch and seniority status.

Keywords: Social Studies, Citizenship Transmission, Elementary Education.

Giriş

Sosyal müesseselerin ve ilişkilerin sade olduğu toplumlarda, fert toplumsal davranışları yaşayarak çevresinden öğrenebilir. Ancak sosyal kurum ve ilişkilerin geliştiği ve çoğaldığı günümüz toplumlarında, çocuğun; insan ilişkilerini, insanların birbirinden farklı olduğunu, sosyal hayattaki resmi ve gayri resmi gruplar ile bu grupların işlevlerini, aile ile başlayan ve hükümet, devlet gibi geniş kuruluşlara kadar uzanan toplumsal kurumları ve işlevlerini öğrenmesi gerekir. Çocuğun bu davranışların tamamını ailesinden öğrenmesi mümkün değildir. Bu sebepten çocuğun sosyalleşmesi işlevini günümüzde eğitim kurumları ile aile birlikte yerine getirmektedir (Erden, 1996: 4).

Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi, her bireyin kendisini en iyi biçimde geliştirecek yaşantılara imkan vererek kendini keşfetmesine katkıda bulunur. Bağımsızlık, işbirliği ve kültürün düşünme, inanç ve davranma üzerindeki etkileri gibi insan ilişkilerini kavramak için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturulup geliştirilmesi Sosyal Bilgilerle sağlanabilir. Sosyal Bilgiler, insanın sınırsız isteklerini karşılamak için sınırlı kaynakları kullanmasına ilişkin kavram, beceri ve tutumları geliştirecek türde yaşantılar hazırlayarak onun ekonomik yeterlilik kazanmasına yardım eder ve vatandaş olmanın gerektirdiği sorumluluklara çok önem verir (Sağlam, 1997: 3).

Sosyal Bilgiler dersinde birey, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini, geçmişi, bugünü ve geleceği yakından tanıma olanağı bulur. Çocuğun toplumsal kişiliğinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde de Sosyal Bilgiler dersinin önemli bir işlevi vardır (Can, Yaşar ve Sözer, 1998: 11).

Yine Sosyal Bilgiler, çocukları ileriki yaşamlarında, karşılaştıkları problemleri etkili şekilde çözmeleri, yaşamlarını kolaylaştıran doğru kararlar almaları ve bu kararları uygulamaları için gerekli bilgi ve becerilerle donatır (Karaoğlu, 1998: 4).

Ferreti ve Okolo (1996: 451), Sosyal Bilgilerin ilgi alanlarının çocuğun kritik bilgisinin yapılanmasını geliştirmek için neredeyse sonsuz fırsatlar sunduğunu belirttikten sonra Sosyal Bilgilerin önemini şu üç maddede açıklamıştır; Birincisi; Sosyal Bilgiler eğitiminin temel hedefinin bilgili ve eleştirel vatandaşlığa hazırlık olduğu hakkında görüş birliği vardır. İkincisi; Sosyal Bilgiler Programı çocuklara ayrıntılı, derin, sıkıca birbiriyle ilişkilendirilmiş bilgi sağlar ve bu bilgiler çağdaş toplumlardaki sorunların çözümüne temel teşkil ederler. Bu öğrencilerin gerçek uzmanlıklarını geliştirmeleri ihtimalini yükseltebilir. Üçüncüsü; Sosyal Bilgiler öğrencilerin hayatta karşılaşılabilecekleri her türlü problemi tanıtarak çözümler sunmayı hedefler.

Sosyal Bilgiler dersi dünya üzerindeki farklı kültürleri öğrencilere tanıtmada ayrı bir öneme sahiptir. Kitle iletişim araçlarının bilgiyi yapılandırmadaki gücüne dikkat çeken bazı araştırmacılar, medyanın öğrencilerin zihinlerinde farklı kültürlere yönelik

kalıp yargılar oluşmasında etkili olduğuna işaret ederek, özellikle Sosyal Bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düştüğünü söylerler (Carrano ve Berson, 2007).

İlköğretim çağındaki çocuklara bu becerileri ve yukarda sayılan özellikleri kazandırması bakımından Sosyal Bilgiler dersi ne kadar önemliyse bu dersi okutan öğretmenin özellikleri de o kadar önemlidir. Bir eğitim sisteminin başarısı, o sistemde görev alan öğretmenlerin nitelikleriyle doğrudan ilişkilidir. Çünkü öğretmenler müfredatların uygulayıcısı olmalarının yanı sıra toplumu aydınlatma anlamında önemli sorumluluklara sahip konumdadırlar. Bu sebepten eğitim sisteminin baş aktörü olmaları münasebetiyle öğretmenlerin görüşleri oldukça önem arz etmekte olup Sosyal Bilgiler eğitimine yaklaşımları tespit edilmeli ve bu konuda gerekli önlemler alınmalıdır.

Sosyal Bilgilerin tabiatı ile alakalı en kapsamlı ve en etkili çalışmayı yapan Barr, Barth ve Shermis, (1978: 18) Sosyal Bilgilerin metotlarından yararlanarak demokratik vatandaşlığın ve insani değerlerin öğrencilere baskı yapmadan kavratılması ve vatandaşlığa entegrasyonu gerektiğini söyler. Bir çok eğitimcinin de bu fikirde olduğunu ancak aile, inanç, değerler, beceriler, iletişim ve ideallerin de etkisinden söz ettikten sonra, Sosyal Bilgilerin geleneksel olarak üç şekilde anlaşıldığından bahseder. Bunlar; Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler, Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler.

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili en eski yaklaşımdır. Klasik felsefi anlayışı yansıtan öğretmen merkezli bir öğrenme-öğretme sürecidir. (Doğanay ve Sarı, 2003: 153). Bu yaklaşımın kökenini koloniler dönemine kadar götürmek mümkündür (Dönmez, 2003: 35).

Sosyal Bilgiler öğretiminde en yaygın anlayış olan Vatandaşlık aktarımında temel amaç öğrencilere kültürel mirası aktararak, onların iyi bir vatandaş olmalarını sağlamaktır (Barr ve diğerleri, 1978: 34; Erden, 1996: 7). Kültürel miras aktarılırken, öğrencilere geçmişteki bilgiler ve olgular, temel toplumsal kurumlar, değerler, inançlar kazandırılmaya çalışılır. Bu yaklaşımda yetişkinlerin öğrencilere neler kazandırılabilirliğini onlardan daha iyi bildikleri varsayılır. Burada amaç, inanış, sorgulamak değil, doğru inançları aktarmak, öne sürmek ve gerekçeleri açıklamaktır (Erden, 1996: 7).

Barr, Barth ve Shermis (1977) bu yaklaşımla alakalı; Öğretmenler, kendi toplumları ile alakalı bir takım beklentilerle derse başlar. Önemli hedeflerin farkındadırlar nelerin doğru nelerin yanlış olduğunu iyi bilirler. Toplum kültürünün hangi davranışları ödüllendirip hangilerini cezalandıracağını iyi bilirler ayrıca toplumsal katılım için kültürün nasıl değerlendirileceğini de bilirler (Akt. Dönmez 2003: 35).

Bu davranışlar, bilgi vs. hem öğretmen hem de öğrencinin katılım gösterdiği kültürün geleneksel bir parçasıdır. Öğretmenler, toplumun aktarılmasını beklediğini

düşündükleri çok önemli kültürel kalıpları gerçek anlamda aktarmaktadırlar (Barth ve Demirtaş 1997: 8).

Bu yaklaşımın amacı, isminden de anlaşılacağı gibi, vatandaşlık bilgilerini aktarmaya yöneliktir. Vatandaş, kabul edilmiş bazı mutlak ilkelere uyan, belirli inançları taşıyan, belli değerlere sadık olan, belirli etkinliklere katılan ve gerek ulusal gerekse evrensel nitelikteki insanlara saygı duyan yönlendirilmiş bir kişidir. Burada vurgulanan öge katılımdır. Kendisinden ne istendiğini bilen iyi bir vatandaş, bu beklentileri yerine getirir. Vurgulanan diğer bir öge kabullenmedir. Bu da, öğrencilerin, birtakım doğru inanç ve değerleri özümsemesini gerektirir. Bu tam anlamıyla, farkına varılmadan gerçekleşecektir. Öğrenci ilköğretim döneminde sessizce ve yavaşça bir takım tutum, değer ve değer yargılarını benimseyecektir (Erden, 1996: 7).

Bu yaklaşımın temel sayıltısı, gençlerin ne tür bilgi, değer ve tutumlarla donatılacağını yetişkinlerin iyi bildiği anlayışıdır. Böylece programın içeriği yetişkinlerce belirlenen ve onlarca doğru ve gerekli olduğu sanılan bilgi, ilke ve değer-tutulardan oluşur. Geçmiş öğrenme, geçmiş ve geleneklerle gurur duyma, sorumluluk alma, uygun davranışlar sergileme ve otoriteye bağlılık vatandaşlık aktarımı programının en önemli içeriğidir. Değişim ve gelişmeden çok mevcut değerlerin korunmasını temel alır. Yöntem olarak, vatandaşlıkla ilgili değer ve inanışların öğretmen merkezli bir yaklaşımla anlatılması esastır. Öğretmen ideal vatandaşı örnek olarak gösterir ve bu vatandaşın sahip olduğu özelliklerin sorgulanmadan kazanılması gerektiğini anlatır. Kısaca bu yöntem, bir telkin yöntemidir Bu yaklaşıma göre tarih öğretimi kültürün temel değer ve inanışlarını genç kuşağa aktarmak için yapılmalıdır. Mevcut değerler sorgulanmadan kabul edilmelidir (Doğanay, 2002: 20). Sosyal Bilgiler uzmanlarının çoğu, Sosyal Bilgilerin temel amacının vatandaşlık eğitimi programı olduğunu kabul etmektedirler ki bu ülkemiz için de geçerlidir (Öztürk ve Baysal, 1999: 13).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sürekli gelişen ve değişen dünyada, bu sürece hazırlıklı bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşıyan sınıf öğretmenleri ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Yaklaşımına yönelik görüşlerini değerlendirmektir.

Araştırmada yukarıda ifade edilen genel amaç doğrultusunda öğretmenlerin branş, cinsiyet ve kıdem değişkenleriyle ilişkisi ve bu değişkenler açısından Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımına ilişkin görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Vatandaşlık Aktarımı Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

1. Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşleri; cinsiyete, branşa ve mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
2. Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri; cinsiyete, branşa ve mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
3. Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik öğretmen görüşleri; cinsiyete, branşa ve mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel işlem ve teknikler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin amacı, içeriği ve yöntemi konusundaki öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kayseri ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kayseri ilinde 75 ilköğretim okulunda görev yapan ve rastgele seçilen 444 Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmeninden elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak 5'li likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekte öğretmenlerin Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç, yöntem ve içeriğine dönük ifadelerle yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Likert tipi ölçeklerde birey, benimsediği ifadeleri işaretlemek yerine, verilen her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler içinde belirlemektedir (Tavşancıl, 2006, 138). Ölçekte verilen ifadelerle katılım düzeyi 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Bu kodlar, 5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Kararsızım, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum. Ölçeğin kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşü alınmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett

Cengiz ÖZMEN

Sphericity testi ile incelenebilir. KMO'nun .60'dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2003: 120). Ölçeğin KMO katsayısı .849 olarak belirlenmiştir. Bu durum anketin faktör analizi için çok uygun olduğu göstermektedir. Bu uygulamadaki veriler 268 kişilik bir örneklem grubundan elde edilmiştir. Bu analizde 15 faktör yükü ve bir maddenin faktörlerdeki yük değerlerinin arasındaki farkın en az .10 olması dikkate alınmıştır. Varimax dönüştürme tekniği kullanılarak yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Bunlar vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutu, yöntem boyutu ve içerik boyutudur. Anketin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alpha ile belirlenmiştir. Bu değerler vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutu için 0.752, yöntem boyutu için 0.686, içerik boyutu için 0.749dur. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Verilerin Analizi

Anketten elde edilen sonuçlar SPSS 15.0 for Windows programında analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, cinsiyet, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre oluşan farklılıkları belirlemek amacıyla t testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bu bulgulara yönelik yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre değerlendirilmiştir.

Tablo 1. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri (N=444)*

Görüş	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		\bar{x}	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciler milli kültürümüzün çok zengin olduğunu kabullenecek vatandaşlar olarak yetişmelidir.	6	1,4	26	5,9	14	3,2	127	28,6	271	61,0	4,42	,90
2. Öğrenciler toplumu şekillendiren ve ona yön veren, inanç, davranış ve değerlerin doğuştan gelen mantığını kabul etmelidir.	17	3,8	123	27,7	18	4,1	226	50,9	60	13,5	3,42	1,14
3. Öğrenciler geleneksel değer ve ideallerimize sahip çıkmalıdır.	9	2,0	42	9,5	8	1,8	210	47,3	175	39,4	4,12	,97
4. Sosyal Bilgiler dersinin bir amacı da öğrencilere, özgürlüklerinin sosyal mirasla empoze edilen sınırlamalara maruz kaldığı gerçeğini tanıma kabul etme konusunda yardımcı olmaktır.	12	2,7	43	9,7	32	7,2	285	64,2	72	16,2	3,81	,91
5. Öğrenciler bu derste, öğretmenlerden iyi vatandaş olmanın zorunluluk ve sorumluluğunu öğrenmelidir.	4	,9	40	9,0	31	7,0	209	47,1	160	36,0	4,12	1,29

“Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciler milli kültürümüzün çok zengin olduğunu kabullenecek vatandaşlar olarak yetişmelidir” görüşüne öğretmenlerin % 61'i tamamen katılırken, % 28,6'sı bu görüşe katıldığını belirtmiş, % 5,9'u katılmadığını, % 3,2'si kararsız olduğunu, % 1,4'ü ise bu fikre kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,42$ ' dir.

“Öğrenciler toplumu şekillendiren ve ona yön veren, inanç, davranış ve değerlerin doğuştan gelen mantığını kabul etmelidir” görüşüne öğretmenlerin % 50,9'u katılırken, % 27,7'si katılmadığını, % 13,5'i tamamen katıldığını, % 4,1'i kararsız olduğunu, % 3,8'i ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,42$ ' dir.

“Öğrenciler geleneksel değer ve ideallerimize sahip çıkmalıdır” görüşüne öğretmenlerin % 47,3'ü katıldığını, % 39,4'ü tamamen katıldığını, % 9,5'i katılmadığını, % 2'si kesinlikle katılmadığını, % 1,8'i ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,12$ dir.

“Sosyal Bilgiler dersinin bir amacı da öğrencilere, özgürlüklerinin sosyal mirasla empoze edilen sınırlamalara maruz kaldığı gerçeğini tanıma kabul etme konusunda yardımcı olmaktır” görüşüne öğretmenlerin % 72'si katıldığını, % 18,7'si tamamen katıldığını, % 9,7'si katılmadığını, % 7,2'si kararsız olduğunu, % 2,7'si ise bu fikre kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,81$ ' dir.

“Öğrenciler bu derste, öğretmenlerden iyi vatandaş olmanın zorunluluk ve sorumluluğunu öğrenmelidir” görüşüne öğretmenlerin % 47,1'i katıldığını, % 36'sı tamamen katıldığını, % 9'u katılmadığını, % 7'si bu konudan kararsız olduğunu, % 0,9'u ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,12$ ' dir.

Tablo 2. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	4,02	,57	442	1,129	,259
Erkek	277	3,95	,64			

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Vatandaşlık Aktarımı Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(442)}=1,129$; $p>.05$). Örneklem grubundaki kadın öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x}=4,02$ iken, bu değer erkek öğretmenlerde $\bar{x}=3,95$ olarak gerçekleşmiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branşlarına Göre Dağılımına İlişkin t-Testi Sonuçları*

Branş	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Sınıf Öğretmenliği	339	3,90	,64	442	4,660	,000
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	105	4,22	,45			

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(442)}= 4,660$; $p<.001$). Örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x}=4,22$ iken, bu değer sınıf öğretmenlerinde $\bar{x}=3,90$ olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları*

Mesleki Kıdem	n	\bar{x}	S
1-5 Yıl	22	4,09	,60
6-10 Yıl	96	4,16	,40
11-15 Yıl	80	4,23	,37
16-20 Yıl	84	4,10	,51
21-25 Yıl	58	3,96	,55
26+ Yıl	104	3,49	,76
Toplam	444	3,98	,61

Tablo 4’de öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	34,460	6,892	5	22,314	,000	“26 yıl ve sonrası” ile diğer gruplar arasında
Gruplar içi	135,283	,309	438			
Toplam	169,743		443			

Tablo 5’e göre vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(5-438)}=22,314$; $p<,001$). Bu görüşler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık mesleki kıdemi 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 26 yıldan fazla olanlar arasındadır. Bu sonuç mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri*

GÖRÜŞ	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		\bar{x}	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
6. Öğretmenler kültürel mirasımızın unsurlarını destekleyen geleneksel konu ve değerleri güçlendirip tanıtmak için öğrencilerle işbirliği içerisinde olmalıdır.	7	1,6	25	5,6	68	15,3	156	35,1	188	42,3	4,11	,96
7. Öğretmenler sınıf düzenini temel vatandaşlık değerleri ve bilgisini kazanma amacına uygun olarak yapmalıdır.	7	1,6	49	11,0	24	5,4	246	55,4	118	26,6	3,94	,94
8. Öğretmenler öncelikle toplumun önem verdiği temel değerleri ve bilgileri saptama, adlandırma ve tanıma konusunda öğrencilerin kabiliyetlerini ortaya çıkarmalıdır.	2	,5	40	9,0	14	3,2	235	52,9	153	34,5	4,11	,87
9. Öğretmenlerin soruları, öğrencilere toplumumuzun katılımcı, yetişkin bir üyesi olmak için gerekli olan önemli bilgi ve değerleri hatırlamaya yönelik olmalıdır.	2	,5	13	2,9	5	1,1	263	59,2	161	36,3	4,27	,67
10. Kültürel değerlerimizin devamını garanti altına almak için, öğretmen toplumun dayandığı geleneksel inançları öğrencilere aktarmakla görevlidir.	15	3,4	44	9,9	12	2,7	260	58,6	113	25,5	3,92	,98

“Öğretmenler kültürel mirasımızın unsurlarını destekleyen geleneksel konu ve değerleri güçlendirip tanıtmak için öğrencilerle işbirliği içerisinde olmalıdır” görüşüne

öğretmenlerin % 42,3'ü tamamen katılırken, % 35,1'i katıldığını, % 15,3'ü kararsız olduğunu, % 5,6'sı katılmadığını, % 1,6'sı ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,11'$ dir.

“Öğretmenler sınıf düzenini temel vatandaşlık değerleri ve bilgisini kazanma amacına uygun olarak yapmalıdır” görüşüne öğretmenlerin % 55,4'ü katıldığını, % 26,6'sı katıldığını, % 11'i katılmadığını, % 5,4'ü kararsız olduğunu, % 1,6'sı ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,99'$ dur.

“Öğretmenler öncelikle toplumun önem verdiği temel değerleri ve bilgileri saptama, adlandırma ve tanıma konusunda öğrencilerin kabiliyetlerini ortaya çıkarmalıdır” görüşüne öğretmenlerin % 52,9'u katıldığını, % 34,5'i tamamen katıldığını, % 9'u katıldığını, % 3,2'si kararsız olduğunu, % 0,5'i ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,11'$ dir.

“Öğretmenlerin soruları, öğrencilere toplumumuzun katılımcı, yetişkin bir üyesi olmak için gerekli olan önemli bilgi ve değerleri hatırlamaya yönelik olmalıdır” görüşüne öğretmenlerin % 59,2'si katıldığını, % 36,3'ü tamamen katıldığını, % 2,9'u katılmadığını, % 0,5'i ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,27'$ dir.

“Kültürel değerlerimizin devamını garanti altına almak için, öğretmen toplumun dayandığı geleneksel inançları öğrencilere aktarmakla görevlidir” görüşüne öğretmenlerin % 58,6'sı katıldığını, % 25,5'i tamamen katıldığını, % 9,9'u katılmadığını, % 3,4'ü kesinlikle katılmadığını, % 2,7'si ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,92'$ dir.

Tablo 7. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	4,16	,53	442	2,533	,012
Erkek	277	4,02	,56			

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(442)} = 2,533$; $p < .05$). Örneklem grubundaki kadın öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,16$ iken, bu değer erkek öğretmenlerde

\bar{x} =4,02 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç kadın öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin erkek öğretmenlere göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branşlarına Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları*

Branş	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Sınıf Öğretmenliği	339	4,01	,56	442	4,431	,000
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	105	4,28	,45			

Tablo 8, incelendiğinde, öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(442)} = 4,431$; $p < .001$). Örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,28$ iken, bu değer sınıf öğretmenlerinde $\bar{x} = 4,01$ olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı*

Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	S
1-5 Yıl	22	4,31	,51
6-10 Yıl	96	4,27	,36
11-15 Yıl	80	4,27	,38
16-20 Yıl	84	4,14	,58
21-25 Yıl	58	4,08	,59
26+	104	3,63	,53
Toplam	444	4,07	,55

Tablo 9'da öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığın anlamlı düzeyde olup

Cengiz ÖZMEN

olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 10.'da verilmiştir.

Tablo 10. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	28,796	5,759	5	23,333	,000	"26 yıl ve sonrası" ile diğer gruplar arasında
Gruplar içi	108,111	,247	438			
Toplam	136,907		443			

Tablo 10'e göre vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(5-438)}=23,333$; $p<,001$). Bu görüşler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffee analizine göre farklılık mesleki kıdemi 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 26 yıldan fazla olanlar arasındadır. Bu sonuç mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri*

Görüş	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		\bar{x}	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
11.Öğrenciler öğretmenleri ve eğitim uzmanlarını kültürel değerlerimizin önemli sorunlarını teşhis etme ve çözüm bulma konusunda en ehliyetli kişiler olarak kabul etmelidir.	3	,7	46	10,4	140	31,5	162	36,5	93	20,9	3,91	,87
12.Öğrenciler geçen zamana ve değişen dünyaya rağmen değerlerimizi tanımalı ve onlara sahip çıkmalıdır.	1	,2	3	,7	26	5,9	111	25,0	303	68,2	4,47	,82
13.Öğrenciler toplumumuzun devamlılığı için önemli olan ilkeleri, genellemeleri ve değerleri tanımalı ve her şartta sahip çıkmalıdırlar.	2	,5	10	2,3	50	11,3	175	39,4	207	46,6	4,31	,75
14.Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin değer ve içeriğini belirleyen bilim adamlarını ve kitap yazarlarını otorite olarak kabul etmelidir.	19	4,3	96	21,6	161	36,3	117	26,4	51	11,5	3,29	1,22
15.Öğrenciler temel değerler konusunda davranışlarını disiplin altına almalıdır.	3	,7	13	2,9	105	23,6	209	47,1	114	25,7	3,97	,88

“Kültürel değerlerimizin devamını garanti altına almak için, öğretmen toplumun dayandığı geleneksel inançları öğrencilere aktarmakla görevlidir” görüşüne öğretmenlerin % 58,6’sı katıldığını, % 25,5’i tamamen katıldığını, % 9,9’u katılmadığını, % 3,4’ü kesinlikle katılmadığını, % 2,7’si ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,92$ dir.

“Öğrenciler öğretmenleri ve eğitim uzmanlarını kültürel değerlerimizin önemli sorunlarını teşhis etme ve çözüm bulma konusunda en ehliyetli kişiler olarak kabul etmelidir” görüşüne öğretmenlerin % 36,5’i katılırken, % 31,5’i kararsız olduğunu, % 20,9’u tamamen katıldığını, % 10,4’ü katılmadığını, % 0,7’si ise kesinlikle

katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,91$ 'dir.

“Öğrenciler geçen zamana ve değişen dünyaya rağmen değerlerimizi tanımalı ve onlara sahip çıkmalıdır” görüşüne öğretmenlerin % 68,2'si tamamen katıldığını, % 25'i katıldığını, % 5,9'u kararsız olduğunu, % 0,7'si katılmadığını, % 0,2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,47$ 'dir.

“Öğrenciler temel değerler konusunda davranışlarını disiplin altına almalıdır” görüşüne öğretmenlerin % 46,6'sı tamamen katıldığını, % 39,4'ü katıldığını, % 11,3'ü kararsız olduğunu, % 2,3'ü katılmadığını, % 0,5'i ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,31$ 'dir.

“Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin değer ve içeriğini belirleyen bilim adamlarını ve kitap yazarlarını otorite olarak kabul etmelidir” görüşüne öğretmenlerin % 36,3'ü kararsız olduğunu, % 26,4'ü katıldığını, % 21,6'sı katılmadığını, % 11,5'i tamamen katıldığını, % 4,3'ü ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,29$ 'dur.

“Öğrenciler toplumumuzun devamlılığı için önemli olan ilkeleri, genellemeleri ve değerleri tanımalı ve her şartta sahip çıkmalıdırlar” görüşüne öğretmenlerin % 47,1'i katıldığını, % 25,7'si tamamen katıldığını, % 23,6'sı kararsız olduğunu, % 2,9'u katılmadığını, % 0,7'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 3,97$ 'dir.

Tablo 12. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	4,05	,48	442	1,703	,089
Erkek	277	3,96	,55			

Tablo 12. incelendiğinde, öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(442)} = 1,703$; $p > .05$). Örneklem grubundaki kadın öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,05$ iken, bu değer erkek öğretmenlerde $\bar{x} = 3,96$ olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç kadın öğretmenlerin ve erkek

öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 13. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branşlarına Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları*

Branş	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Sınıf Öğretmenliği	339	3,93	,54	442	4,811	,000
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	105	4,20	,42			

Tablo 13. incelendiğinde, öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(442)} = 4,811$; $p < .001$). Örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması $\bar{x} = 4,20$ iken, bu değer sınıf öğretmenlerinde $\bar{x} = 3,93$ olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 14. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları*

Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	S
1-5	22	4,09	,44
6-10	96	4,13	,46
11-15	80	4,18	,39
16-20	84	4,02	,49
21-25	58	3,96	,51
26+	104	3,70	,60
Toplam	444	3,99	,52

Tablo 14'te öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 15 de verilmiştir.

Tablo 15. *Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	14,179	2,836	5	11,314	,000	"26 yıl ve sonrası" ile diğer gruplar arasında
Gruplar içi	109,779	,251	438			
Toplam	123,958		443			

Tablo 15'e göre vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(5-438)} = 11,314$; $p < ,001$). Bu görüşler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffee analizine göre farklılık mesleki kıdemi 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 26 yıldan fazla olanlar arasındadır. Bu sonuç mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşleri, sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumludur.

Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir. Mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur.

Öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadın öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri erkek öğretmenlere göre daha olumludur.

Öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumludur.

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Vatandaşlık Aktarımı Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik öğretmen görüşleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir. Kıdemi en fazla olan öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur.

Öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşler branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşleri sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumludur.

Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir. Mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur.

Genel olarak bakıldığında Vatandaşlık Aktarımı Olarak, Sosyal Bilgiler eğitimine bakış açısında cinsiyet belirleyici rol oynamamaktadır. Yapılan benzer çalışmalarda da Büyük Karagöz (1990) , Aydoğan ve Kukul (2002) , Özbek (2004) aynı sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Erkek ve kadın öğretmenlerin almış oldukları eğitimin ve paylaştıkları ortamın aynı olmasının bunda etkili olduğu düşünülebilir.

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgilerin amaç, içerik ve yöntem boyutuna yönelik görüşler konusunda Sosyal Bilgiler Öğretmenleri sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu yaklaşmaktadır. Ayrıca Doğanay, Çuhadar ve Sarı (2004) yapmış olduğu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre daha fazla militan demokrasi anlayışını benimsedikleri görülmüştür. Bu durum Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kendi branşları olmasından dolayı derse olan ilgilerinin daha fazla olması, sınıf öğretmenlerinin ise birçok farklı derse girmeleri münasebetiyle bu derse branş öğretmenleri kadar önem vermemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Kıdemi yüksek öğretmenlerin Vatandaşlık Aktarımı Olarak, Sosyal Bilgilerin amaç, içerik ve yöntem boyutuna yönelik görüşleri kıdemi düşük olanlardan daha olumsuzdur. Özbek (2004) yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuçlar çıkmıştır. Buna göre de kıdemi en düşük olanların bakışları daha olumludur. Bunun sebebi kıdemi yüksek olanların mesleki doygunluğa erişmeleri ve kendini yenilememe ile açıklanabilir.

Öneriler

1. Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplardan anlaşılacağı üzere Sosyal Bilgiler dersinin vatandaş yetiştirmedeki rolü her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.
2. Sosyal Bilgiler dersinin içeriği iyi vatandaş yetiştirmeye katkı sağlayacak bir yapıda olmalıdır.
3. Branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre vatandaşlık aktarımı hususunda daha hassas olmaları münasebetiyle 4 ve 5. sınıflarda alan öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersine girmeleri iyi vatandaş yetiştirme hususunda daha etkili olabilir.
4. Sınıf öğretmenlerinin ve mesleki kıdemi yüksek öğretmenlerin Vatandaşlık aktarımı yaklaşımını daha iyi kavrayabilmeleri için hizmet içi seminerlere katılımı teşvik edilebilir.

Kaynakça

Aydoğan İ. ve Kukul F. (2002) "Öğretmenler ile Öğretim Üyelerinin Demokratik Davranışlarının Analizi". *Eğitim Araştırmaları*. 3.(11), 23-32.

Barr, R., Barth, J. L. and Shermish, S. S. (1978). *The Nature of Social Studies*. CA: ETC Publications.

Barth, J. L., ve Demirtaş A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Kaynak Üniteler*. Ankara. YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Gelistirme Projesi.

Büyükkaragöz, S. (1990). *Demokrasi Eğitimi*. Ankara. Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.

Büyüköztürk, Ş. (2003). *Deneysel Desenler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Can, G., Yaşar, Ş. ve Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.

Carrano, K. T. and Berson, M. J. (2007). "Breaking Stereotypes: Constructing Geographic Literacy and Cultural Awareness through Technology". *The Social Studies*. March/April, p. 65-70.

Doğanay, A. (2002) "Sosyal Bilgiler Öğretimi". (Ed: Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara. Pegem A Yayınları, s.15-46,

Doğanay, A., Çuhadar, A. ve Sarı M. (2004). "Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Demokrasi Anlayışına ilişkin Algılarının Değerlendirilmesi". *Uluslar arası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu, 20-21 Mayıs 2004*. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. s. 362-373.

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Vatandaşlık Aktarımı Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Doğanay, A. ve Sarı, M. (2004). "Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenleriyle Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilerin Doğasına İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi", *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi 15-17 Mayıs 2003*, Ankara: MEB. Yayınları.

Dönmez, C. (2003). "Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler". (Ed: Cemalettin Şahin), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*, Ankara: Gündüz Yayıncılık.

Erden, M. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.

Ferreti, P. end Okolo, M.C. (1996). "Authenticity İn Learning: Multimedia Design Projects İn The Social Studies For Students With Disabilities". *Journal of Learning Disabilities*, v.29 n.5 p. 450-60.

Karaoğlu, İ. B. (1998). *Geleneksel Öğretim Yöntemleri İle İşbirlikli Öğrenmenin Öğrenci Başarısı, Hatırda Tutma ve Sınıf Yönetimi Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kozan, E. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Geleneklerine Yaklaşımları ve Bu Yaklaşımların Tarih Öğretimiyle İlişkisi: Ankara-Aksaray Örnekleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Özbek, R. (2004). "Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi". *Uluslar arası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu 20-21 Mayıs 2004*, Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay., s. 397-412.

Öztürk, C. ve Baysal, N. (1999) "İlköğretim 4-5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumu", *IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 15- 16 Ekim 1998*, Denizli: PAÜ Eğitim Fakültesi Yay., Özel sayı, s. 14-29

Sağlamer, E. (1997) "Sosyal Bilgiler". *Çağdaş Eğitim Dergisi*. Ankara: 232, s.5-7.

Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

